

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter och 119 § i lagen om ortodoxa kyrkan

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter och 119 § i lagen om ortodoxa kyrkan (RP 113/2024 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Hanna Kiiskinen, undervisnings- och kulturministeriet
- ecklesiastikråd Pirjo Pihlaja, Kyrkostyrelsen
- ekonomichef Henna Mynttinen, Finlands ortodoxa kyrkostyrelse.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- AKI-liitot ry
- professor Veli-Pekka Viljanen.

Övrigt

Förvaltningsutskottet har fått del av det brev till statsrådet som kyrkomötet för evangelisk-lutherska kyrkan i Finland godkände den 8 november 2024.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter och lagen om ortodoxa kyrkan.

Ändringarna gäller beloppet av den statliga finansiering som beviljas evangelisk-lutherska kyrkan för de samhällsuppgifter som den sköter och av det statsunderstöd som beviljas ortodoxa kyrkan. Utgångsnivåerna för den statliga finansieringen och statsunderstödet fastställs på nytt från

Betänkande FvUB 22/2024 rd

och med 2025. Det föreslås att det avdrag, som trädde i kraft 2024, på en procentenhet i indexhöjningen för dessa finansieringsformer ska gälla 2026 och 2027.

Propositionen genomför målen för statsminister Petteri Orpos regering om att stärka de offentliga finanserna och vända skuldsättningstrenden i Finland.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter (430/2015) och lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006) ändras så att beloppet av den statliga finansiering som beviljas evangelisk-lutherska kyrkan för de samhällsuppgifter som den sköter och av det statsunderstöd som beviljas ortodoxa kyrkan minskas med sammanlagt 20 miljoner euro från och med 2025.

Bakgrunden till propositionen är regeringens beslut om anpassningsåtgärder, som leder till att intäkterna från kyrkoskatten ökar med sammanlagt cirka 48 miljoner euro för den evangelisk-lutherska kyrkans del och med cirka 1,3 miljoner euro för den ortodoxa kyrkans del. De ökade intäkterna från kyrkoskatten är en följd av att förvärvsinkomstavrdraget slopas och ersätts med en höjning av arbetsinkomstavrdraget samt av en lösning genom vilken de beslutade sparåtgärderna kanaliseras på det sätt som regeringen fastställt. Syftet med den föreslagna minskningen av den statliga finansieringen är att jämna ut effekterna av dessa ändringar.

Enligt uppgift till förvaltningsutskottet stärks den evangelisk-lutherska kyrkans och den ortodoxa kyrkans ekonomi också efter den föreslagna minskningen av den statliga finansieringen, om de övriga faktorer som inverkar på intäkterna från kyrkoskatten förblir oförändrade.

Sammantaget anser förvaltningsutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget men med följande kommentarer.

Begravningsväsendets kostnader

Enligt 1 § i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter beviljar undervisnings- och kulturministeriet årligen evangelisk-lutherska kyrkan finansiering för kyrkans lagstadgade uppgifter i anslutning till begravningsväsendet, folkbokföringen och bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och värdefullt lösöre. Förvaltningsutskottet konstaterar att kyrkan har fri prövningsrätt i fråga om användningen av finansieringen eftersom kyrkan själv får besluta hur finansieringen fördelas mellan kyrkans samhällsuppgifter.

Betänkande FvUB 22/2024 rd

Enligt uppgift anser en del av remissinstanserna att till den del som kyrkans medlemmar i och med den föreslagna lagändringen blir tvungna att svara för kostnaderna för lagstadgade tjänster också för dem som inte hör till kyrkan, försätts de som är medlemmar i kyrkan i en ojämlig ställning i förhållande till dem som inte hör till kyrkan. Remissinstanserna anser således att propositionen är problematisk med avseende på jämlikheten.

Förvaltningsutskottet konstaterar att propositionen inte påverkar likabehandlingen av medlemmarna i den evangelisk-lutherska kyrkan och dem som inte hör till kyrkan, om församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna med anledning av propositionen beslutar höja de avgifter som tas ut för tjänster inom begravningsväsendet. Propositionen kan dock ha konsekvenser utifrån ett rättviseperspektiv om man beslutar att använda kyrkoskatterna för att täcka kostnaderna för begravningsverksamheten. Enligt uppgift till utskottet är det dock också i en sådan situation betydande att till exempel år 2023 hörde cirka 83 procent av de begravda på begravningsplatser som hålls av den evangelisk-lutherska kyrkan till den evangelisk-lutherska kyrkan medan endast 17 procent inte var medlemmar i kyrkan i fråga. Beloppet på nedskärningen av den statliga finansieringen är enligt uppgift inte så betydande att det äventyrar den evangelisk-lutherska kyrkans förmåga att sköta de samhällsuppgifter som ålagts den. Dessutom bör det noteras att begravningsväsendet inte enbart är en samhällsuppgift för kyrkan, utan verksamheten innehåller också element som hänför sig till kyrkomedlemmarnas religionsutövning.

Uppföljning

Av propositionen framgår (s. 15) att regeringen gör upp en utredning om förhållandet mellan den statliga finansieringen och kostnaderna för den evangelisk-lutherska kyrkans samhälleliga uppgifter samt om förhållandet mellan det statsunderstöd som beviljas den ortodoxa kyrkan och kostnaderna för den ortodoxa kyrkans verksamhet. Utskottet anser att en utredning är motiverad för att klargöra om finansieringen är tillräcklig.

Utskottet har också uppmärksammat på att man utifrån prognosen om antalet medlemmar i kyrkan och forskningsrön om den religiösa utvecklingen i Finland kan bedöma att mångfalden i fråga om religioner och övertygelser kommer att öka i vårt samhälle. Det utmanar staten att söka åtgärder som på bästa sätt främjar jämlikhet och religionsfrihet såväl inom begravningsväsendet som inom andra samhällssektorer. Utskottet ser det som angeläget att man bevakar utvecklingen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 113/2024 rd utan ändringar.

Betänkande FvUB 22/2024 rd

Helsingfors 12.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
medlem Petri Honkonen cent
medlem Juha Hänninen saml
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Anna Kontula vänst
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Eemeli Peltonen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Ben Zyskowitz saml
ersättare Sanna Antikainen saf
ersättare Jari Ronkainen saf
ersättare Timo Suhonen sd.

Sekreterare var

plenarråd Sanna Helopuro.

Betänkande FvUB 22/2024 rd Reservation 1

Reservation 1

Motivering

Regeringen föreslår att lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter (430/2015) och lagen om ortodoxa kyrkan (985/2006) ändras så att beloppet av den statliga finansiering som beviljas evangelisk-lutherska kyrkan för de samhällsuppgifter som den sköter och av det statsunderstöd som beviljas ortodoxa kyrkan minskas med sammanlagt 20 miljoner euro från och med 2025. Bakgrunden till propositionen är det försämrade läget inom statsfinanserna och behovet av att anpassa statens utgifter. Propositionen grundar sig dessutom på andra beslut om anpassningsåtgärder som regeringen fattat och som leder till att intäkterna från kyrkoskatten beräknas öka med sammanlagt cirka 48 miljoner euro för den evangelisk-lutherska kyrkans del och med cirka 1,3 miljoner euro för den ortodoxa kyrkans del. Anpassningarna i propositionen jämnar ut effekterna av dessa ändringar.

Vi anser det i princip motiverat att också den evangelisk-lutherska kyrkan och den ortodoxa kyrkan deltar i den nödvändiga balanseringen av statsfinanserna på ett sätt som kan anses skäligt. Det är också i och för sig förstäligt att man genom propositionen försöker jämna ut den betydande ökning av intäkterna från kyrkoskatten som regeringens skatteändringar på annat håll föranleder. Vi anser dock att regeringens nedskärning av den statliga finansieringen till den evangelisk-lutherska kyrkan och av det statsunderstöd som beviljas den ortodoxa kyrkan är för stor och måste minskas.

Vid förvaltningsutskottets utfrågningar har sakkunniga uttryckt oro över att propositionen kan inverka på likabehandlingen av medlemmarna i den evangelisk-lutherska kyrkan och dem som inte hör till kyrkan, om man går in för att använda intäkterna från kyrkoskatten för att täcka de kostnader som uppkommer inom begravningsväsendet. Det leder till att församlingsmedlemmarna som betalar kyrkoskatt blir tvungna att finansiera begravningskostnaderna också för dem som inte hör till kyrkan. Vid utfrågningarna har det framförts att det i en sådan situation är betydande att till exempel 2023 hörde cirka 83 procent av de begravda på begravningsplatser som underhålls av den evangelisk-lutherska kyrkan till den evangelisk-lutherska kyrkan medan endast 17 procent inte hörde till kyrkan i fråga. Enligt uppgift är den föreslagna nedskärningen inte så betydande att den äventyrar den evangelisk-lutherska kyrkans förmåga att sköta de samhällsuppgifter som ålagts den.

Vi förutsätter att regeringen senast nu i brådskande ordning gör upp en utredning om förhållandet mellan den statliga finansieringen och kostnaderna för den evangelisk-lutherska kyrkans samhällsreliga uppgifter samt om förhållandet mellan det statsunderstöd som beviljas den ortodoxa kyrkan och kostnaderna för den ortodoxa kyrkans verksamhet. Utredningen och slutsatserna av den har en nyckelroll vid bedömningen av hur den statliga finansieringen till den evangelisk-lutherska kyrkan och statsunderstödet som beviljas den ortodoxa kyrkan kan utvecklas under de kommande åren. Samtidigt måste man finna en allmänt tillfredsställande lösning på frågan om jämlikhet.

Betänkande FvUB 22/2024 rd
Reservation 1

Vi kräver också att regeringen i samband med utredningen ser över begravningslagen (457/2003) och möjligheten att revidera lagen i fråga om bestämmelserna som gäller avgifter som tas ut inom begravningsverksamheten. Riksdagens grundlagsutskott har i sitt utlåtande om lagen i fråga ansett det acceptabelt att tiden för medlemskapet i kyrkan beaktas i grunderna för avgifterna (GrUU 71/2002 rd, s. 2). I nuläget har dock ordalydelsen i begravningslagen tolkats så att den hindrar att lägre avgifter tas ut i fråga om medlemmar i kyrkan. Regeringen bör därför utreda och noggrant bedöma om det krävs en ändring när den statliga finansieringen inte längre ersätter kostnaderna för församlingarnas samhällsuppgifter på samma nivå som tidigare. Regeringen ska i stor omfattning höra olika parter innan några slutsatser dras.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 enligt betänkandet, men 2 § 1 mom. i lagförslag 1 och 119 § 2 mom. i lagförslag 2 med ändringar. (Reservationens ändringsförslag)

Reservationens ändringsförslag

1. Lag om ändring av 2 § i lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter

2 §

Finansieringsbeloppet uppgår 2025 till 106 990 000 euro.

2. Lag om ändring av 119 § i lagen om ortodoxa kyrkan

119 §

I statsbudgeten intas årligen ett anslag avsett för statsunderstöd som beviljas ortodoxa kyrkan. Anslaget uppgår 2025 till 2 422 000 euro.

Helsingfors 12.11.2024

Eemeli Peltonen sd
Paula Werning sd
Timo Suhonen sd

Betänkande FvUB 22/2024 rd **Reservation 2**

Reservation 2

Motivering

Förhållandet mellan kyrkorna och staten är unikt och ett arrangemang där kyrkorna har hand om att sköta samhällsuppgifter. Arrangemanget är betydande också med tanke på religionsfriheten och de religiösa samfundens autonomi.

Vi anser att propositionen ensidigt ingriper i finansieringen av de samhällsuppgifter som man avtalat om mellan kyrkorna och staten. Propositionen leder till att allt fler medlemmar i kyrkan finansierar exempelvis begravningskostnaderna för personer som inte hör till kyrkan med den kyrkoskatt som medlemmarna själva betalar. Det är problematiskt med tanke på religionsfriheten och jämlikheten.

Regeringens förslag är dock en sparlag som syftar till att minska den statliga finansiering som betalas den evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter och statsunderstödet till den ortodoxa kyrkan med sammanlagt 20 miljoner år 2025. Nedskärningen av nivån blir bestående.

Den av Samlingspartiet och Sannfinländarna ledda regeringen har såväl i denna som i många andra propositioner genom sina beslut samtidigt både höjt kostnaderna och minskat finansieringen, men utan att lätta på några skyldigheter. Vi fördömer att statsrådet inte har begärt ett sådant yttrande av kyrkomötet om propositionen som kyrkolagen förutsätter, när det är uppenbart att regeringens förslag är en betydande fråga som gäller kyrkans förhållande till staten.

Det väsentliga är att notera att det i lagen har skrivits in ett flertal samhällsuppgifter för den evangelisk-lutherska kyrkan och den ortodoxa kyrkan, bland annat i fråga om begravningsplatser och begravningsväsendet (också för dem som inte hör till kyrkan), folkbokföringen och bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och värdefullt lösöre. Statsunderstöd har betalats för skötseln av ovan nämnda lagstadgade åligganden, eftersom de inte är bundna till medlemskapet i kyrkorna i fråga.

År 2023 uppgick nettokostnaderna för den evangelisk-lutherska kyrkans ovan nämnda lagstadgade samhällsuppgifter till sammanlagt 162,5 miljoner euro. Under året i fråga täckte den statliga finansiering som betalades till kyrkan (122 661 000 euro) cirka 75 procent av kostnaderna.

Den permanenta nedskärning av finansieringen som nu föreslås minskar de statsandelar som beviljas våra nationella kyrkor för skötseln av sina lagstadgade skyldigheter med upp till 10 procent. Efter nedskärningen täcker den statliga finansieringen endast lite mer än 60 procent av kostnaderna för de lagstadgade skyldigheterna, medan den av Samlingspartiet ledda regeringen 2014 i samband med statsunderstödsreformen kom överens om en finansieringsnivå på cirka 80 procent. Dessutom minskar Samlingspartiets och Sannfinländarnas regering de årliga indexhöjningarna med ungefär en procentenhet mellan 2024 och 2027. Det bidrar ytterligare till att försämra finansieringsbasen för den evangelisk-lutherska och den ortodoxa kyrkan att fullgöra de samhälleliga förpliktelser som skrivits in i lagen.

Betänkande FvUB 22/2024 rd
Reservation 2

Problemet med propositionen framhävs av att regeringen endast överlämnar ett förslag till nedskärning till riksdagen, som inte ens ska genomföras stegvis utan på en enda gång. Däremot lindrar regeringen varken de nationella kyrkornas åligganden som gäller skötseln av samhällsuppgifter eller över huvud taget berättar vad kyrkorna förväntas göra i denna situation. De har begränsade möjligheter att anpassa sin ekonomi till följd av regeringens brutala nedskärningspolitik.

Regeringspartiernas oansvariga och kortsiktiga spariver samt oförmåga att lösa utmaningar återspeglas också i att regeringen först nu börjar göra upp en utredning om förhållandet mellan den statliga finansieringen och kostnaderna för den evangelisk-lutherska kyrkans samhällsuppgifter och om förhållandet mellan det statsunderstöd som beviljas den ortodoxa kyrkan och de kostnader som föranleds av den ortodoxa kyrkans verksamhet. Det hade varit klokare att först göra en utredning och sedan se över uppgifterna tillsammans med båda kyrkorna och fastställa nivån på statsandelarna.

Genom ändringen av finansieringen av skötseln av de samhällsuppgifter som skrivits in i lagen försätter regeringen också dem som betalar kyrkoskatt i en ojämlig ställning i förhållande till dem som inte hör till kyrkan. Man kan redan nu med säkerhet säga att åtminstone begravningskostnaderna kommer att öka ytterligare när de stora årskullarna går bort. Samtidigt är regeringen på väg att antingen medvetet eller i sitt oförstånd öppna upp en debatt om varför församlingsmedlemmar blir tvungna att bekosta begravningen av personer som inte hör till kyrkan.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar *lagförslag 1 och 2*.

Helsingfors 12.11.2024

Hanna Räsänen cent

Petri Honkonen cent

Betänkande FvUB 22/2024 rd
Reservation 3

Reservation 3

Motivering

Grunden för den finansiering som staten riktar till kyrkorna är att kompensera för de uppgifter som kyrkorna av historiska skäl sköter men som hör till det allmänna. Av dessa är begravningsväsendet den ekonomiskt mest betydande.

Regeringen föreslår att finansieringen minskas betydligt. Det leder till att församlingarna blir tvungna att finansiera begravningen av andra än sina medlemmar med intäkterna från den kyrkoskatt som församlingsmedlemmarna betalar. Alternativt måste församlingarna höja begravningsavgifterna avsevärt.

En utredning om kyrkornas finansiering är under arbete. Eventuella ändringar i finansieringen eller ansvaret för skötseln av uppgifter som hör till det allmänna bör genomföras först när utredningen är klar.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen förkastar lagförslag 1 och 2.

Helsingfors 12.11.2024

Anna Kontula vänst